זיהוי פדגוגיות הוראה- למידה ב- MOOC

TEL AVIV UNIVERSITY אוניברסיטת תל-אביב
FACULTY OF HUMANITIES הפקולטה למדעי הרוח
THE CONSTANTINER בית הספר לחינוך
SCHOOL OF EDUCATION ע"ש קונסטנטינר

סמדר יונה
אוניברסיטת תל אביב
Smadar_y@zahav.net.il

ענת כהן
אוניברסיטת תל אביב
anatco@tauex.tau.ac.il

MOOC כ"פדגוגיה צומחת"

- חוקרים רבים מזהים ב-MOOC, הזדמנות ל-Connectivism, ללמידה ולהבניית ידע בתוך קהילה לומדת (De Waard & Kiyan, 2010; Siemens, 2013; Cormier, & Siemens, 2010; Kop & Hill, 2008)

MOOC כ"חבילת מולטימדיה כלכלית"

- "מודל זה חסר אינטראקציות אופטימליות בין המרצה ללומד, שישקפו ויגשרו על קשרים תרבותיים חברתיים". האם זה יהיה מודל עסקי שמטרתו ליצור מערכת חדשה ליצור תארים תחת הכותרת של "הוראה חינם" (Aguaded-Gómez 2013)?

האם קיים מודל אופטימלי לשימוש בסביבה מקוונת איכותית (במקרה זה סביבת ה-MOOCs)?
האם יכולה הסביבה המקוונת ל"תרגם" את הפדגוגיה, בה משתמשים במפגשי פנים אל פנים? האם נצפים שינויים פדגוגיים?
קורס מקוון בו מועתקים מבנה ותהליך הלמידה מהכיתה המסורתית אל הרשת, אינו עושה שימוש מיטבי בטכנולוגיה העומדת לרשותו ולפיכך, מחמיץ את הערך המוסף של למידה בסביבה טכנולוגית.

שאלות המחקר

א. מהן הדרכים בהן בחר המרצה להציג את יחידות התוכן?
ב. מהם סוגי הפעילויות הלימודיות בהן עוסק הלומד?
ג. היכן מתקיים השיח הלימודי והאם הוא משמעותי לתהליך הלמידה?
ההשערה: שימוש בסביבת למידה חדשנית תפתח בפני המרצה אפשרויות לתהליכי הוראה- למידה שונות וייחודיות.

מתודולוגיה

- חקר מקרה, בו נותחו חומרי לימוד ופעילויות התלמידים באתר קורס של MOOC.
- הניתוחים נעשו על סמך נייר עמדה של פורקוש- ברוך (2011) (ראו מצד שמאל)
- הניתוח התייחס לקריטריונים של עידוד המרצה לשימוש בחומרי הלימוד, פעילויות הלומד והשיח הלימודי ומשמעותו לתהליך הלמידה.

שדה המחקר

מגבלת מחקר

- סובייקטיביות.
- לא נערכו ראיונות והתצפיות נערכו רק על חלק ממהלך הקורס.
- המחקר נעשה רק בסביבת קורס אחד בשנה הראשונה לקיומו. אין נתונים להשוואה לסביבת לימוד זהה.

- הקורס "The Emergence of the Modern Middle East" פותח במסגרת קורסי כלים שלובים באוניברסיטת תל אביב במסגרת Coursera .
- הקורס הועבר על ידי פרופ' אשר ססר.
- הקורס דן בצמיחתו של המזרח התיכון המודרני, מנפילתה של האימפריה העותומאנית, בסוף מלחמת העולם הראשון ועד היום.

טבלאות ניתוח

סוגי פעילויות בהם עוסק הלומד			
פעילות מעודדות חשיבה מסדר גבוה במגוון סביבות למידה מגוונות	ורבליים- מאגרי מידע או כאלה הנעשים בשיתופיות, בבלוגים, העברת רפלקציה על כתיבה	חזותיים- ניתוח תמונות והפקת אלבום דיגיטלי, בניית מפות קוגניטיביות, המחשה בסימולציות, סרטים וחקירת מפות אינטראקטיביות	קוליים- פודכסט, הודעות קוליות בפורום, השמעת קבצי קול ושימוש במוסיקה
הלומדים משתמשים בפוחמים ש הקורס לכתיבת דעותיהם, תובנותיהם ובלוגים אישיים. אין הדבר נעשה בהפניית המרצה, אך ייתכן כי דרך העבח את החומר גורמת להם לפנות ולדון באזורים אלה של הקורס. ייתכן גם כי הגורם המשפיע הוא אופי הלומדים ולאו דווקא התנהגות המרצה. אין הפנייה רשמית או מחוייבות הקשורה בהערכת הלומד המפנה את הלומד להגיע לאזורים אלה.			

הדרכים בהם בחר המרצה לארגן את תכני הלמידה ולעודד השימוש בהם					
התכנים מאורגנים באופן ידידותי ונוח לניווט	מתן אינפורמציה מירבית למודעל הקורס והפנות לחומרי הוראה מומלצים	עידוד למעבר מהוראה נתמכת מרצה ללמידה עצמית בין הלומדים- לבניית חומרים, רפלקציה, חשיבה מטה-קוגניטיבית	אפשרות בחירה לסטודנט לגבי תכני הלמידה ודרכי הלמידה	ליצירת קהילת ידע	התאמת הטכנולוגיה למטרה הלימודית שהוגדרה על ידי המרצה
תוך כדי הרצאה המושגים נשארים מוצגים על השקופית	Before or after watching this week's video lectures, please read and review the following materials for more information about this week's topics:	בתוך השיעורים מוטמעות שאלות פתוחות שמעמנה עליהן הוא בהמשך , יצירת נקודה למחשבה לקראת המשך הנושא אך הסטודנט אינו מעלה סינכרונית או א סינכרונית את תשובותו. אין משוב למחשבות.			We strongly encourage you to utilize the course discussion forums to share your experiences and perspectives with your classmates. In the "Lectures" section of the Discussion Forum, you can post questions or comments on this week's content. You may also wish to use the Introductions forum to introduce yourself to classmates and share your background and interest in this course, or the Study Groups forum to meet classmates to collaborate with in-person or online.
בשיעור האחרון לשבוע התשיע סכם פחפסור ססר את תשע השבועות בנקודות במשך כשלוש נקודות	תוך כדי הרצאה מובאת ציטטה או הסבר מתוך ספר או מאמר עם הפניה מדוייקת למקומה				הקניית החומר הנלמד על ידי הרצאה ושילוב שאלות גוגל דוכס עם משוב מיידי, נתנת האפשרות ללדג וההרצאה ממשיכה
מען סגירת מעגל והכנה מסמצתת לקראת מבדק מסכם של הקורס.	בסוף כל שיעור אותו שבוע קיימת רשימה של מקורות ההוראה והפניה לעוד מקורות אפשריים				תוכן מידעי מוצג בשקופית מידע לא אינטראקטיבית
המרצה הזמין במייל מיום 13/5/14- הודעה על השבוע האחרון את התלמידים למפגש פנים אל פנים	החומרים מוצגים ללא קישור למקור אלא כתמונה בצורת דיאגרמות, מפות, רשימת נושאים ועובדות				סרטי השיעור מחולק למודולות בסיום כל אחת נשאלת שאלה. התלמיד יכול לחזור ולצפות שוב במודולה אותה יוצה להבין שוב
	בשיעור הראשי בשבוע השמיני בתוך המצגת קיימת הפנייה לצפייה בסרטון ביוטיוב בנושא אוקטובר				

קיום שיח לימודי ומשמעותי לתהליך הלמידה				
המרצה מנהה את השיח בין הלומדים ומעודד עימותים	בפוחם ובאמצעי התקשורת המרצה מתייחס לנתונים אישיותים של הלומדים וערכיהם הפרטנים	רתמת הלומד לפעילות משותפת עם עמיתיו, תוך דיאלוג והערכה מתמידים בין מרצה ולומדים	קיום שיח פעיל בין הלומדים ובין הלומדים הלומדים למרצה	הלמידה הדיאלוגית יצרת ידע חד ביקורתית, חקרנית ויצירתית באמ וקבוצות עניין ברשת
		מנחת ההוראה פתחה דיון לסטודנטים של אוניברסיטת תל אביב- פינה לשאלות שאלות לגבי הפניות חומרים ושאלות פורמליות אחרות בנוגע לתכני הקורס והתנהלות. קיימים פוחתים לקבוצות דוברי השפות השונות ואזורים בעולם.	עזרה של הלומדים לגבי התנהלות בקורס: participating in the discussion forums really helps gain a better perspective from my peers. אז למשל שאלות ענין לגבי תכנים בהרצאות ועזרה הדדית- Who is Hussein Ibn Ali? Video lecture 4.5- Cheryl Sandquist- 11/4/14 בקשות עזרה לסונה אילו שיעורים מתייחסים למבחן שניתן- Ann Stiebing 19/4/14 כולל תשובה של מנחת ההוראה עם הסבר מפורש למה מתייחס כל קווז Duygu Atlas היא הסבירה שהמבדק נועד למקם את הידע ול הבהיח עם שאלות לדוגמא לקראת המבחן הסופי.	התלמידים פתחו עצמאית נושא ב מביאים ציטטות מאנשי ענין בתחו בעלם בכלל ובמזרח התיכון בפרט ts and interesting quotations- אבנונים 6/4/14
		עם פתיחת הקורס פנתה Carol Colffield להעברת קבוצות הלימוד לפייסבוק: Hello! My name is Carol Colffield and I would like to invite you to join our Facebook Group for this course. You can find us at: https://www.facebook.com/groups/368283203/315846 This will certainly be an outstanding course! נכנסתי לאתר הקבוצה, היו בו רק שמות חברים וקישורים לדפי הפייסבוק שלהם, הלמידה לא הועברה לשם.	הסטודנטים מעלים בלוגים לדיון בנושאים הרלוונטיים לקורס ומתקיים שיח פעיל בהושא תוך העלאת דעות ונתמכות במידע מהרשת ומתכני הקורס- למשל How to criticize Israel without being anti-semitic- הועלה על ידי דפנה חן בתאריך 12/4/14	יזמה של התלמידים לדף ויקי לקוו .org/wiki/index.php/Emergen ce:Main- חתן הפנה : sera.org/modernmiddleeast-rm/thread?thread_id=49/001 Cook- עם פתיחת הקורס. להצע והצעות לעיצוב הדף ותכנו.
		העלאת ביקורת חיבות או שלילית בהתייחס לנאמר בהרצאות באופן עצמאי על ידי הלומדים, תוך התייחסות זה לזה ושימוש בהסברים שנתן המרצה לתמיכה בתובות- למשל- Incredible Israeli Bias- על ידי אנונימית (ושאם על כך הועלה נושא לדיון מדוע להיות אנונימי בקורס למידה מרחוק)- 28/3/14		נפתח נושא לדיון: הפליה מינית בנ 14-ב sharon yablans abrams על אפליות בעולם והיכן נמצאות מ המידע גרף עובות רבות של תלמי מחובנות של מנהיגים ואנשים בתו אישית של הלומדים בהתייחס לכ

ממצאים

- ❑ ארגון היחידות והמטלות בקורס היה ברובו המכריע ליניארי. ארגון החומרים על פי שבועות, וכללו הרצאות קצרות בווידאו ותמלולן, מלוות במבדקי ידע עם משוב מידי או תקופתי, פורום ייעודי לנושא ועוד.
- ❑ סוגי הפעילויות היו צפייה בסרטונים, תוך מענה לשאלות, שיח בקבוצות דיון וביצוע מטלות הערכה מקוונות.
- ❑ נראה כי דרך ההוראה ואופי הלומדים השפיעו על התנהגות הלומדים ועודדה אותם לפנות לפורומים ולדון בנושאים הנלמדים. לבקשתם, פעילות זו עברה גם לפייסבוק.

מסקנות

למידה תוך דיאלוג

- הממצאים הראו כי אף-על-פי שלכאורה, לא נעשה שימוש בדרכי הוראה חדשים בהצגת חומרי הלימוד ובהעברתם, נצפתה בפורומים, בבלוגים ובקבוצות עניין בפייסבוק למידה, שהובילה לדיאלוג, לחשיבה ביקורתית, חקרנית ויצירתית. דוגמא לכך ניתן למצוא בדיון שנוצר בפורום הכללי, בו התלמידים פתחו עצמאית ערוץ לימודי, אליו הביאו ציטטות מאנשי עניין בתחום הדעת, אשר הביעו את דעתם.

למידה חברתית

- אופן ההוראה לא הסתכם רק בהעברת ההרצאות, אלא במתן אפשרות ללמידת עמיתים, ללמידה חברתית. בחינת הפורומים והפייסבוק הראתה מעורבות ומחויבות של הלומדים, ונראה כי הנושאים הנלמדים ומאפיינים אישיים של הלומדים הם אלה שהנחו את השיח. ממצאים אלו מדגישים את חיוניות הסביבות החברתיות ברתימת התלמידים ללמידה.
- התפתחות הידע דינאמית. מהלכיה נקבעים בהקשר לאופי החברים בקבוצה.

OER

- נגישות חומרי הלמידה וזמינותם בזמן הקורס ולאחריו מחזקת פיתוח לומד עצמאי, סקרן, המגלה עניין בתחומי ידע, בלי קשר למטרת למידתו.
- האפשרות לחלוק את הידע, באופן חופשי וחינמי, להביאו ל"מקומות" אחרים מחוץ לגבולות הקורס אכן מציבה את ה- MOOC באור שונה מצורות הלמידה המסורתיות או המשולבות (מסורתי ומקוון באופן חלקי).

תפקיד המרצה

- בספרות המקצועית מודגש תפקודו החיוני של המורה בהצלחת למידה מתוקשבת. נראה, שלא הטכנולוגיה עצמה היא שקובעת את יעילותה של הלמידה, אלא אופן יישומה על ידי המורה (Volery, 2001).
- במחקר זה נראה כי השפעתו החיונית של המרצה לא התבטאה בעצם לקיחת חלק בסביבת הפורומים והשימוש בטכנולוגיה, אלא בדרך העברת ההרצאות סייג: לא נערכו ראיונות לאישוש טענה זו.

מחקרים עתידיים

- מחקר זה בחן רק קורס אחד. כמובן, שיש צורך להמשיך ולחקור את הנושא הן בקורסים נוספים ובפלטפורמות שונות, והן במגוון כלים, כגון ראיונות, שאלונים וכריית נתונים.